

המפלגה הדתית את תקציב משרד הדתות

מה קורה עם הספרים והחיבורים שהרבנים באמת כותבים? ברור שהתקציב, ששר האוצר אמר השבוע כי הוא מיועד לכך, נאכל במידה ניכרת על ידי ההוצאות התעמולתיות של המפלגה. אפשר היה לפחות להניח, כי היתרה הנוצמת תוצא למטרה שנקבעה רשמית. אלא שלא כל רב זוכה לכבוד זה. ספרו או חיבורו חייב להיות מלווה בהמלצה כתובה, או בהשתדלות, של מזכיר המפלגה במקום מגוריו או של אחד מראשי המפלגה. ברור, שכדי לזכות בהמלצה זו, חייב הרב הסופר להוכיח תחילה כי הביא תועלת למפלגה.

אין עדות מהימנה יותר ליחס מסוג זה, מאשר דבריו של הרב משה פרוש, סגן ראש עיריית ירושלים. הרב, שהוא מראשי אגודת ישראל, יודע — מתוך היות רבני מפלגתו מקופחים יחסית — אין נעשים הדברים. התרעם פרוש בהמו"ע מיום 28 בדצמבר, 1962: סיכויי של רב גדול בתורה ומוכשר במידות נופלים לעומת רב שהוא קטן ממנו בתורה ובמידות, אם הראשון לא הבטיח לעצמו את כרטיס-החבר של המפד"ל; לעומת השני, שדאג מבעוד מועד לסגולה יקרת-ערך ופחותת-שערים זו.

יוצא, אפוא, שכסף לא הוצא אתם להאדרת כוחה של הדת, ללא כל אבחנה. ואם אתה מתנגד מושבע של אגודת ישראל — הורגע. הם לא קיבלו את כספך. הוא הלך כולו למפלגה הדתית-לאומית. המדובר בסעיף זה, במיקרה ששכחת, הוא ב"23 אלף לירות.

משכורת עובדי המחלקה לשרותים רתיים ביישובי העולים: ביקורת קלה ביותר תגלה כי מתוך 78 אלף הלירות שיוצאו השנה מתקציב המדינה למטרה זו לא ייהנו, חלילה, לאחריהם במפלגה הדתית-לאומית. גם הם יודעים זאת, כי קיבלו את עבודות הודות לפנסק והודות לתשלומי-החבר החודשיים שלהם לקופת המפלגה. בימי מיבתן של בחירות לא יהיו כפויי-טובה — מה עוד, שהמשך שלטון המפלגה פירושו המשך הבטחת פרנסתם. לכן, הם לא רק יצביעו בעד המפלגה. הם גם יעשו כל אשר לאל ידם, כדי שכל בעל זכות-בחירה ביישובי העולים שיבוא איתם במגע — ישודל להצביע גם הוא עבור המפד"ל.

מכסף זה אתה משלם משכורת ל-85 רבנים, 200 שוחטים, ו-100 מדריכים דתיים ומזכירים מרכזיים, על מנת שיתפללו, ישחטו וידרכו. למעשה, אתה פשוט משלם 78 אלף ל"י למפלגה הדתית-לאומית שתחזיק 385 תעמולני-בחירות במשך כל ימות השנה, ב-400 יישובים על פני הארץ. מתוך הערכת המאמץ הכביר הכרוך בכך, אתה אפילו תשלם 10 אלפים ל"י נוספות, עבור שעות נוספות לעובדים אלה.

אבל כמפלגה שהפכה את הדת והרוחניות של עם ישראל לביזנס, אין המפד"ל מסתמכת רק על כוחה של הרוח. אין היא סומכת רק על כוח-השיכנוע הרוחני של התעמולנים. היא מעמידה לרשותם כלי-עזר גשמיים יותר.

השוחט — לטובת המפלגה

שרותים רתיים ביישובי עולים ומעברות: כסף זה נועד, לדברי-ההסבר הרשמיים של שר הדתות, להקמת מיבנים, בתי כנסת, מיקואות, אספקת תשישי קדושה וכו', ואמנם הוא מוצא לשם כך.

אבל יוצאי-תורכיה באשדוד, למשל, יודעים שאם הם רוצים להקים בית-כנסת מיוחד לבני-העדה, בו יוכלו להתפלל כמינהג אבותיהם, לא די בכך שיהיו להם כמה מניינים ושהם אדוקים למהדרין. הם צריכים, תחילה, להגיש את הבקשה למשרד-הדתות. משרד הדתות אינו פועל. נציגי העדה פונים לנציג המפד"ל. זה מפרש את התנאים: "הוכיחו תחילה את גאמנותכם למפלגה — ותקבלו בית-כנסת". כלומר: מחכים עד לאחר עריכת בחירות במוסד כלשהו, או אפילו לכנסת, ואם מוכיחים התורכים שהצביעו עבור המפלגה — מנער פתאום משרד הדתות את האבק מן הבקשה, ובית-הכנסת מובטח.

מכיוון שהסעיף הזה מסתכם בסכום המכובד של 655 אלף לירות, הוא מאפשר גם פעולות יוזמות. לא תמיד מחכה איש המפד"ל עד שראשי העדה יפנו אליו. הוא גם נוטל את הזימה בידיה, יוצא לפתות אותם: "הצביעו, או עזרו למפלגה — וניבנה לכם בית-כנסת, או מנהג רב או שוחט מבני העדה". ואם לא חשבו על כך בעצמם, הרי הוא מדגיש בפניהם כמה חשוב שיתפללו או ישחטו לפי מינהג אבותיהם. כך שאתה לא רק מחזק את הדת ומגביר את כוחה של המפד"ל, אלא גם מטיע להנצחת הפיצול הערתי בישראל.

אין קופת-חולים עדתית בשום מקום בארץ, אין בית-ספר ערתי, אין בית-תרבות ערתי, אין צרכניה עדתית. אבל יש ויש בתי-כנסת ערתיים — והם עוד יתרבו. אין מעברה אחת שאין בה לפחות עשרה בתי-כנסת. ברובם קשה לאסוף מניין בימי חול — ובשבתות מתפללים אולי 20 או 30 איש. אבל משרד-הדתות משלם בשביל כל בית-כנסת לחוד, ועבור רב כמעט לכל עדה. סוף-סוף, לא תדרוש משר הדתות לריב עם ראשי התמולות העדתיות, וללקלק את המאמצים של חבריו במרכז המפלגה.

ועוד באותו סעיף נרחב: לפני שבועיים התגלה בכנסת המחזה הבא: על דוכן הנואמים עמד שר-הדתות ד"ר רוח ורהפטיג, להשיב על הצעה לסדר-היום לרון בכפייה הדתית. בין יתר הטענות הועלתה הטענה, שהכפייה הדתית הפכה לכפייה מפלגתית. הוזכרה פרשת שוחט באחד מיישובי העולים. באותו רגע שהשר התחיל להשמיע את גירסתו לפרשה זו, זינק סגן יו"ר הכנסת השלישי, ישראל ישעיהו ממפא"י, ממקומו. משכחולו חיזר ורועד מכעס התפרץ לעבר השר באגרופים קטועים, וכשהוא מתקשה מרוב התרגשות, למצוא

בן-גוריון ובורג: שותפות אינה לשם שמיים

יום הבחירות: פתקי ב' נופלים מן השמיים

מלים, הטיח בקול: „זהו סילוף גמור! אף מלה אחת איננה אמתי!“ כאשר ניסה ורהפטיג להתגונן, שיטע אותו ישעיהו שנית: „אתה נושא באחריות לסיכ-סוכים בין יהודים כשרים. שוחט רעב ללחם חמש שנים — וכאשר סידרו אותו בעבודה, אתם מציעים לו העברה לחוץ-לארץ — ובלבד שישוב את המקום!“

הכנסת לא הבינה כלל מה מתרחש בין שני השותפים הטובים בקואליציה. המדובר ברב מילר, שהוא רבה של נצרת עילית, מנאמני המפד"ל. מאז חזר משרד-הדתות להש-פעת מפלגתו, החל הרב מילר מתמרד נגד יו"ר הועדה לניהול נצרת עילית, מוסקה אלון, איש מפא"י. בין היתר, העביר מילר מכהונתו שוחט תימני, ועל שוחט זה ניטש הריב.

מה כל-כך נורא בפרשה זאת, עד כדי שיגרור לאחת התקריות החמורות והמכוערות ביותר בתולדות הכנסת? הסוד טמון בכלל מסחרי ותיקי: שמירה על המונופולין. המפלגה הדתית-לאומית מפרשת את חוק תקציב השרותים הדתיים כאמנה הנוחתה לה זכיון בלעדי להשתמש בכספי התקציבים הדתיים. רק לטובתה היא, למשל, אפשר למנות שוחטים ורבנים. והנה, בנצרת עילית, מונה שוחט תימני נאמן למפא"י. כיצד אפשר לדרוש מהמפלגה הדתית-לאומית, שתשלים עם הדירת מתחרה לשטחה? כיצד יתכן, שכספך, אשר הוצא ממך כדי לממן את אנשי המפלגה הדתית-לאומית, יינתן לאיש מפא"י?

בטחון מתימטי מוחלט

י"ים גוף, הנקרא המחלקה לזר וחבר הרבנים של המפד"ל. הוא מאגד בתוכו 260 רבנים, המקבלים את הוראותיהם ישיר ממרכז המפלגה בתל-אביב. ברוב רשמי שהוציאה המפלגה אודות החבר, כתוב: „ליד החבר קיימת המחלקה לזר, המטפלת בענייני הביצוע הטכני של הצרכים הדתיים, אירגונם של הרצאות ושיעורים, דאגה לבניית מיקואות, להקמת עירוב, להספקתם של תשישי-קדושה, ולטיפול בבניית בתי-כנסת.“

לכאורה שייכים תפקידים אלה למשרד-הדתות הממלכתי, ולא למחלקה המפלגתית. אבל כאשר מתגלה, כי תקציב פעולתו של החבר אינו עולה על כמה מאות ל"י לשנה, אותן הוא מקבל מגזירות המפד"ל, ברור שלמעשה מבוצעות הפעולות הממלכתיות מכספים ממלכתיים — אבל בשם המפלגה והאדרת שמה.

בהשוואה לכך, נראה זה כדבר קל-ערך, שרוב המועצות הדתיות מחוקקות את חשבונות הבנק שלהן בסניפי בנק הפועל המזרחי, ושכל המחאה היוצאת ממועצה-דתית נושאת באותיות גדולות את השם „הפועל המזרחי“, בעוד שאת חתימת המוסד הממלכתי שבשולי המחאה לא תמיד קל לזהות. האוצר המקבל את הכסף באמצעות המועצה הדתית, אינו מטיל כלל ספק, כי מקורו של כסף זה היא במפלגה. על כן עליו לשמור לה אמונים.

כסף זה מיתרגם, בסופו של דבר, למונחים פוליטיים ברורים. מצד אחד, הודות למנגנון האדיר שלה, והודות לזכיון שהוענק לה, יכולה המפלגה הדתית-לאומית לכפות על האוצר החופשי את כל המינהגים הדתיים שאין הוא רוצה בהם מרצונו. באמצעות כפייה זו היא מחייבת אותו לשלם מיליונים. מיליונים אלה מאפשרים למפד"ל להגדיל עוד יותר את המנגנון שלה, לקנות עוד יותר בוחרים ובכוא העת להקים או להמשיך בקיום קוא-ליציה, דורשת היא ממפא"י תשלום גדול יותר בעד תמיכתה. בעזרת תשלום זה היא מגדילה עוד יותר את מנגנונה, מרהיבה עוד יותר את מימדי הכפייה הדתית, רוכשת עוד יותר בוחרים — ושוב דורשת הגדלת המחיר ממפא"י.

כל זה היא עושה בבטחון מאתמטי מוחלט, שאין אפשרות לנתן את מעגל-הקסמים. כדברי שר הסעד יוסף בורג, באיוני כמה מקורביו במפלגה: „מה הדאגה? הלא עשרה מנדטים שלנו מובטחים רק מאנשים תלויים בפרנסתם במפלגה, והם יודעים שרק בשמירה עליהם מובטח להם עתידם.“

במספרים יבשים: אם בכנסת השניה, שנבחרה אחרי ייצוב גלי העליה הגדולה, זכו המזרחי והפועל המזרחי ל-56,730 קולות, הגיע מספר הקולות של המפד"ל בכנסת הנוכ-חית ל-89,786. מספר הח"כים שלהם קפץ באותה תקופה מ-10 ל-21. לפי ההגיון המאת-מטי של בורג וחבריו יגיע מספרם ל-14, ל-15 ואפילו ל-20.

ואתה תשלם את המחיר של כל ח"כ נוסף.

בשבוע הבא: כך מספקת המפלגה ג'ובים על חשבונך.